

KALAUZ

A SIKETNÉMÁK OKTATÁSA ÉS NEVELÉSE TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó végén.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint. 15 kr
Egyes szám ára: . . . 25 kr.	Budapest, I. Pálya-utca 3.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: Nevelési rendszerünk. — Emberbaráti intézetek tanítóinak egyesülése. — Könyvszemle. — Külföldi szemle. — Vegyesek.

Nevelési rendszerünk.

Az emberi rendeltetésnek betöltéséhez az összes testt és szellemi erők harmonikus fejlesztése segíti az egyén. A mily mértékben merülnek fel egyik, vagy másik irányban hiányok, abban a mértékben vesszük észre, hogy az egyén rendeltetésének teljesítésében többé kevésbé betöltetlen ürt hagy hátra.

Kétséggkívül a legfontosabb teendője az egyén gondozójának, legyen az a szülő vagy helyettese, hogy a saját, vagy reábizott gyermek összhangzó nevelését eszközölje s arra ügyeljen, hogy se a lélek a test rovására, se az egyes lelki erők a többi rovására ne fejlődjenek, hanem egyik a másikkal lépést tartson.

A nevelés nehéz kérdései elől mi sem zárkozhatunk el, sőt mondhatnám, hogy a siketnéma intézeteknek e tekintetben még nehezebb feladat jut, mint ákármiféle más intézetnek s így inkább van okunk annak egyes ágaival foglalkozni.

Mennyire vagyunk e tekintetben a jelenben?

Ha nyugodtan tekintjük végig az intézeteket, ha vizsgáljuk azok szervezetét, berendezését, úgy kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a mig az észtehetség kiművelése tekintetében a kívánalmaknak megfelelnek, tehát mint tanító-intézetek feladatuk magaslatán állanak, addig a nevelés egyenrangú ténykedését csak alig-alig végézik el.

Nekünk vannak tanító-intézeteink, de nincs egyetlen nevelő intézetünk sem.

A mi intézeteink berendezése olyan természetű, hogy e feladatnak meg nem felelhetnek, legalább nem abban a mértékben, mint kívánatos, sőt szükséges volna.

1 Nézzük először testi nevelés tekintetében hogyan állunk. Sok örvendeteset e tekintetben sem mondhatunk. A közfelfogás, hogy t. i. a növendékek legnagyobb része az alsóbb néposztály gyermekei közül kerülén ki, az intézetekben jobb gondozásban részesül, mint otthon részesülne, indokul szolgál arra, hogy az egészség rovására a gyermekek több szellemi és testi munkával terheltessenek meg, mint a mennyit otthon követelnének tőlük. A testi munkát nem abban az értelemben veszem, hogy talán sulyosabb ipari, vagy házi munkával terheltenének, hanem igenis abban, hogy több időt kénytelenek zárt helyiségben eltölteni írással, vagy rajzolással, vagy pedig egyéb foglalkozással.

Sok helyt az összes házi teendőket a gyermekekkel szeretnék elvégeztetni, abból indulván ki, hogy szokják a gyermek a munkássághoz s különösen tanulja meg a ház rendben tartását. Ezért azután 10—12 éves gyermeknek kell szobát seperni — a fiúnak is — télen nyitott ablakoknál, be kell színia a port, a mi a tüdejét bizonyára nem erősíti; meg kell tanulnia olyan foglalkozást, a minek az életben hasznát alig veszi s ha valamikor veszi, hát annak az elsajátítása bizonyára nem fog évekbe kerülni. S mindezt csak azért, hogy dolgozni tanuljon s hogy az intézet egy munkaerőt takarítson meg. S mi az eredmény?

2 Az intézet épülete sohasem olyan tiszta, mint lehetne s kellenék neki lennie, (12—14 éves gyermektől nem is lehet várni) s a gyermek megszokja, hogy van olyan foglalkozás is, a mit meg lehet utálni. A házi teendők köteles elvégzésével nem a munkát kedveltetjük meg a gyermekkel, nem a tisztaságot s nem a rendet, hanem inkább a hazudást s a munkakerülést. Az ilyen foglalkoztatással sem a testi, sem az erkölcsi nevelésre jótékonyan nem hatunk.

Én ennek az ugynevezett házi foglalkoztatásnak,

mint seprés, zsúrolás, mosogatás stb. határozottan ellensége vagyok, olyan mértékben, a mily mértékben viszont megkivánom, hogy a gyermek minden személyére vonatkozó dolgot maga végezzen el. Nemcsak azért vagyok ellensége, mert igen sokszor felülhaladja a gyermek testi erejét, hanem azért különösen, mert igazságtalan korholásokra nyújt temérdek alkalmat s nem a munkásságra szoktat, hanem az uraskodás vágyát táplálja.

Talán alig szükséges azt mondanom p. o., hogy téli időben a hideg folyosó seprése és tisztántartása 14—15 éves gyermek erejét túlhaladja, de a legkedvezőbb esetet veszem s felteszem, hogy nyáron, tehát olyan időben a mikor a test teljes rugékonyságával bir, kell a folyosót tisztán tartani annak a bizonyos fiúnak.

Lelkiismeretesen végezi feladatát, tisztára seper, de egy két sarokban, a honnan a seprő nem egy könnyen tudja a leszállt port eltávolítani, még is marad egy kis, első nap alig látható, utóbb már jobban feltűnő tisztatlanság. Már most ezt a piszkot a felügyelettel megbízott, rendszerint fiatal ember meglátja s érte a tisztogatót megpirongatja, de az eszébe sem jut, hogy a pirongatás helyett megmutassa a tisztogatás módját, *saját kezeibe fogván a seprőt, nem félve attól, hogy ez által tanítói tekintélye csorbát szenved.*

A gyermek hiába küzköd, a padlóra száradt port nem bírja eltávolítani s esetleg igazságtalan büntetést kénytelen elszenvedni. Valjon ez a gyermek szeretni fogja-e a seprést s abból az iszonyból, a melylyel az ő nevelője a seprőt megfogni vonakodik, nem azt fogja-e következtetni, hogy a seprés maga lealázó ténykedés?

De talán a test fejlődése szempontjából előnyös ez a házi foglalkozás? Ezt aligha merné állítani bárki is. Egyedüli indokul a munkára szoktatást szokták felhozni s e mellett takarékosági szempontokat emlegetnek. Ez a takarékoság nagyon kezd uralkodó eszmévé fejlődni. Helyén is van mindaddig, míg a testi és szellemi fejlődést nem hátráltatja, de a túlzásba menő takarékoságot bátran pazarlásnak lehet nevezni, mert a mit a test szükségletei közül megvonunk, azzal lehet, hogy csak a gyógy-

szertári számlát szaporítjuk, a mit pedig a szellemi élet szükségletei közül vonunk meg, azzal az egyén munkaképességét szállítjuk lejjebb. A túlzott takarékoságnak a siketnéma intézetekben nincs helye, annak már egyszer szemébe kell néznünk, hogy a legdrágább tanítás az úgynevezett „tanfolyamok“ mellett a siketnémák tanítása. Egy-egy gyermek tanítását 180—200 frton alól nem lehet keresztül vinni s a hol még ennél is olcsóbbá akarják tenni, ott fontosabb szempontokat ignorálnak.

Hogy e valóban tetemes kiadásokat miért kelljen a gyermek felhasználásával kevesbíteni, a mellett paedagogiai okokat találni alig lehet.

De hát csak ennyiben gondoskodnának a gyermek testi neveléséről az intézetekben? kérhetné valaki. Szerencsére nem. Ott szerepel a heti 2 órai torna, a heti egyszeri séta is, ha máshol nem, legalább a papiroson, sőt ha jut idő, még az udvarba is kimehetnek a gyermekek s talán játszhatnak is.

Azt mondtuk, ha jut idő s ezzel a testi nevelés legnagyobb hátrányára mutattunk rá. Reggel 8—12 óráig iskolában kell az időt tölteni akár rendszeres tanulással, akár feladatok készítésével.

Az ebéd utáni idő újra csak a tanórára készüléssel telik el. 2—4-ig ismét iskolában ülnek a gyermekek, azután egy résznek feladatot kell készíteni, a mi miatt a másik rész is kénytelen a szobát őrizni, mert felügyelő tanító csak egy van s ennek a felügyelet teendőit csak úgy lehet elvégeznie, ha együtt tartja a gyermekeket.

Ez az óra beosztása a legtöbb intézetnek. Természetes, hogy nem az externatusról van szó, a hol a gyermekek annyit legalább kötelesek mozogni, a mennyi mozgást a lakás távolsága megkövetel.

De legalább a szoba levegője tiszta, a hol a gyermekek tartózkodnak? Hát intézeteinket e tekintetben mindennek, csak fűtővel berendezettnek nem lehet nevezni. Az ebédlő szolgál nappali helyiségül, vagy az iskola. A szabályzatokban a szellőztetés ugyan elő van írva, de a valóságban nem mindig vitetik keresztül s még ha keresztül vitetik is, a helyiségek nagysága nem mindig

áll arányban a gyermekek számával. Nappali és játszó szobák nincsenek. Egy szobában üdül a gyermek a feladatokat készítőkkal, de első a feladat lévén, az üdülés, a szabad mozgás a szobában a lehető legszűkebb mértékre zsugorodik össze. Másrészt a felügyelő tanító rendellenesnek is tartja a szobában járkálást s nevetgélést s az iskolában 5—6 óra hosszat ülő gyermeket további ülésre kényszeríti.

A tavaszi- és nyári napok kivételt képeznek, de csak részben, mert a házi feladványok sokasága miatt a szaladgálásra nem sok idő jut.

Az értelmi nevelés tehát túlsúlyban van a testi neveléssel szemben s ez utóbbi lenyűgözi amaszt. S a mai berendezés mellett ez másképp alig is lehetséges. Heti 30—32 órai rendes tanórán kívül még legalább 6—8 órai rendkívüli óra — s 6—8 órai tanórara előkészüléssel vannak a gyermekek elfoglalva, összesen tehát heti 46—48 órán át kell rendszeresen foglalkozniok zárt helyiségben. Jut egy-egy napra 12—14 éves gyermeknek 7—8 órai foglalkozás, olyan foglalkozás, mely testet és lelket kimerít.

A felnőtt emberek a 8 órai munkaidő mellett harcolnak s mi fejletlen kis gyermektől követelünk ugyanannyit s ráadásul azt kívánjuk, hogy fejlődjék testileg, szellemileg. De tegyük fel, hogy kibírja a gyermek a testi fejlődést illetőleg ezt az erőtetett napirendet, mert a táplálkozás bősége, a lakás czélszerűsége, tiszta levegő pótolja az idő és mozgás hiányát; de miképen állunk a mai berendezés mellett az értelmi és erkölcsi neveléssel?!

Nézzük először az előbbi.

Az értelmi nevelést illetőleg többé kevésbé, de mindenütt kielégítő állapotok vannak. E tekintetben alig állunk egy vonalnyival a külföld, még Németország intézetei mögött is, de sőt igen sok intézetet határozottan megelőzünk. Ha még egy kissé több sovinizmussal akarnék szólni, azt mondanám, hogy semmivel sem állunk hátrább a külföldnél. De az elért eredmények még sem elégíthetnek ki minket.

Növendékeink értelmes egyénekként hagyják el az

intézetet, de a válaszfalat, mely köztük és hallók között van, nem sikerül lerombolnunk, mert se a beszéd, se az írott közlés tekintetében nem állanak azon a színvonalon, hogy a hallókkal minden nagyobb nehézség nélkül érintkezni tudjanak.

Igaz, hogy a külföld sincsen e tekintetben sem sokkal előbb, mint mi. Ott is csak néhány kiváltságosabb, jobb tehetségű, szerencsésebb organumu beszél érthetőbben, fogalmaz hibátlanabban, de az átlag még is magasabb, mint nálunk. De ez különben sem szolgálhat okul arra, hogy a magunkéval megelégedjünk.

Mi ennek az oka?

Én kettőt veszek annak. Az első a magasra kitüzött cél, a második a célhoz vezető eszközök hiánya.

A cél magas. Hosszu évek vajudása meggyőzhetett bennünket arról, hogy a népiskola célját tullicizálnunk nem szabad, de sőt kevesebbel kell megelégednünk, mint ott megelégszenek. Mi ismeretekkel, még pedig távol fekvő ismeretekkel halmozzuk el növendégeinket, azalatt a csekély idő alatt, mely rendelkezésünkre áll, de a napi élet szükségleteit a legtöbbször ignoráljuk. Tanítunk világtörténelmet, ismertetjük az egész földet, beemléztetjük az állat-, növény- és ásványtani rendszereket, magyaráztatjuk a törvényhozás működését, az állami élet különféle alakulásait, egyszóval temérdek ismeretet halmozunk össze, a minek megértetéséhez és feldolgozásához nem jut időnk, de növendégeink Magyarország jeleseiéről alig tudnak egy két jellemző vonást felemlíteni, alig ismerik szülő-, vagy tartózkodási helyüket, nem tudják a növények, állatok életét és hasznát, azokét, a miket naponta látnak s a legegyszerűbb számla írásnál zavarba jönnek.

Az iskolában jól felelnek, — nem akarom azt mondani, hogy értelem nélkül, — hanem a legközhönségesebb kérdést nem tudják hozzánk intézni helyes alakban.

Ez az eredménye a magasra kitüzött célnak. Sok ismeretet, köztük igen sok holt ismeretet, visznek magukkal, szép általános műveltséget szereznek, de e miatt szenved a beszélés és fogalmazás, úgy hogy nem tudnak számot adni ismereteikről.

Sok felnőtt siketné mával érintkezem. Bámulom néha tájékozottságukat a történelem, földrajz s egyéb terén az ismereteknek s mindannyiszor elszomorodom annak a tapasztalásában, hogy erről egymásnak igen szépen tudnak a jelekkel kifejezést adni, de már velem, a ki jeleiket nagyon nehezen értem meg, közönséges dolgokat sem tudnak közölni, hanem tolmácshoz, valamelyik jól beszélő társukhoz fordulnak. Ezek a tolmácsok nyújtanak nekem felvilágosítást beszélgetésük tárgyáról s ezeknek a segítségével értem meg én magam is, a ki pedig őket valamikor hosszabb-rövidebb ideig tanítottam, vágyaikat, reményeiket stb.

Nem volna-e helyesebb, ha mi a sok ismeret helyett a beszélés és fogalmazás képességét nyújtanánk nagyobb mértékben? Nem könnyebben boldogulnának-e védenceink, ha kevesebb ismeret mellett azt a készséget nyújtanánk nekik, hogy környezetükkel beszélni tudjanak?

Ennek azonban első követelménye az, hogy a — bátran mondhatjuk felesleges — sok ismeret anyagot elhagyjuk s másrészt a szorgalmi időt a jelenleginél magasabbra emeljük.

De ezzel csak az első lépést tettük meg. Szükséges, hogy a cél elérésére szolgáló eszközökben se szenvedjünk hiányt.

Vannak-e nekünk taneszközeink? Sajnos, azt kell reá válaszolnunk, hogy nincsenek. Ha egy meglehetősen találó hasonlatot akarnék felhozni, azt mondanám, hogy ahhoz a kertészhez hasonlítunk, a ki a kert műveléséhez semmi egyéb eszközzel nem bír, mint az ollóval és a gereblyével. Az ollóval a burjánzó gatz nyesi le, mely szüntelen ki-kihajt, a gereblye a felszín lehető egyengetéséhez szükséges.

Mi is nyesegetjük a növendék téves irányban sarjadzó hajtásait, szórjuk az ismeretek magvát az előkészítetlen talajba s takargatjuk a művelés hiányait gereblyénkkel.

Milyen munkát végezünk!?

De ki kívánhat eszköz nélkül valamire való munkát?

(Folytatása következik).

Emberbaráti intézetek tanítóinak egyesülése.

Kaptuk a következő felhívást a váci intézet tanító testületétől.

Tisztelt Kartárs Úr!

Bizonyára értesült már arról, hogy ujabban azon terv merült fel, hogy az emberbaráti tanintézetek (siketnémák, vakok és hülyék) intézeteinek tanárai és tanítói az árva- és szeretetházak tanítóival közös egyesületet létesítsenek.

Az első lépés már meg is történt erre, a midőn a II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus emberbaráti-oktatásügyi szakosztályának szervező ülésén azt akarták kimondani, hogy a siketnémák-, vakok-, hülyék intézeteinek s az árva- és szeretetházaknak tanítói a kongresszusi szakosztályban üléseiket közösen tartsák, és csak a váci intézet tantestületének erélyes magatartása folytán voltunk képesek annyit is elérni, hogy ha már a többség közös szakosztály mellett volt, az emberbaráti tanintézetek legalább külön alcsoportot képezve tarthassák üléseiket.

De azt már nem tudtuk megakadályozni, hogy az országos és egyetemes kongresszus tárgysorozatába a közös egyeslet kérdését fel ne vegyék.

Már pedig az ily egyesülés a mi speciális érdekeinket tekintve, nem csak hogy nem vinné előbbre az emberbaráti-oktatás ügyét, de sőt határozottan visszaesést jelentene, még pedig a következő okok folytán:

1. Az árva- és szeretetházak feladata nem a különleges szakoktatás, hanem főképen az internatusi nevelés, mely pedig az emberbaráti-oktatás terén csak másodrangú kérdés.

2. Az árva- és szeretetházak csupán az érzékű gyermekek nevelésének és oktatásának témáival foglalkoznak, míg ellenben az emberbaráti-intézetek tanárait, tanítóit főképen csak a fogyatékos érzékű és szellemű gyermekek oktatásának specialis módszere érdekkelheti.

3. Az árva- és szeretetházak tanítói általában csak elemi népiskolai fizetésre tarthatnak igényt, minélfogva a mi anyagi érdekeink merőben eltérnek ezen intézetek tanítóinak érdekeitől, minthogy mi, az emberbaráti-tanintézetek tanárai és tanítói,

jogosan tarthatunk igényt arra, hogy fizetéseink szabályozásánál a néptanítókénál magasabb fokozat szerint állapítsák meg javadalmazásunkat.

4. Az árva- és szeretetházak legnagyobb része magánjellegű lévén, mi minden esetre megrövidülnénk, ha ezen intézetek tanítóival közös egyesületet létesítenénk, minthogy nekünk lehetőleg állami alkalmazásra kell törekednünk.

5. Az árva- és szeretetházak tanítói — mint néptanítók — 40 évi szolgálatra kötelezvék, ellenben nekünk, nem annyira a magunk, mint inkább a teljes szellemi és testi erőt igénylő emberbaráti oktatásügy érdekében, 30 évi szolgálat utáni végellátás mellett kell küzdenünk.

6. Az árva- és szeretetházak tanítói csupán elemi tanítói képesítéssel bírván, csak a tanítói címre tarthatnak igényt, míg ellenben nekünk, a kiknek ezen felül még specialis szakismereteket kell szereznünk, a szaktanári, illetőleg tanárnői cím megnyerésére kell törekednünk.

7. Végül az országos és egyetemes tanügyi kongresszus emberbaráti szakosztályának vezető férfiai arra törekednek, hogy a magas kormány közös szaklapot adjon ki az árva- és szeretetházak, valamint az emberbaráti tanintézetek számára, már pedig ily szaklap a mi specialis és égető szakoktatási kérdéseinket tekintve a leghatározottabb visszaesést jelentené.

Eddig igaz, nem tömörülhattünk még mi, az emberbaráti tanintézetek tanárai és tanítói egy egészszé! Csak mint egyes különálló, de azért együtt érző csoportok működtünk és alkotunk. Ámde e külön önálló csoportokban való működés nem fosztott meg önállóságunktól. Mihelyt azonban mi a számbelileg igen nagy túlsúlyban levő árva- és szeretetházi tanítókkal egyesülünk, bizonyosan elvesztjük önálló cselekvési jogunkat.

Külön egyesületet kell tehát létesítenünk, még pedig minél előbb, hogy az országos és egyetemes tanügyi kongresszuson már mint az emberbaráti (siketnémák, vakok és hülyék) tanintézetek tanárai és tanítói szentesített alapszabályokkal bíró egyesületének tagjai a legerélyesebben visszautasíthassuk az árva- és szeretetházak tanítóival való közös egyesület létesítésére irányuló törekvéseket, ily egyesület merőben ellenkezően a hazai emberbaráti oktatásügy legfontosabb érdekeivel.

Meg lévén győződve arról, hogy igen tisztelt kartárs úr

az előadottakat illetőleg egyetért velünk, van szerencsénk felhívni önt, szíveskedjék lehetőleg 8 nap alatt tudatni bennünket, miszerint helyesli-e a külön egyesület alakítás eszméjét, mely utóbbi esetben szíveskedjék f. é. április 2-án d. e. 9 órakor tartandó egyleti alakuló ülésünkre megjelenni.

Az alakuló ülést vagy a vakok budapesti, vagy a siketnémák vácsi intézetében tartjuk. A kolozsvári, temesvári, aradi kartársak többsége óhajtásától függ, hogy hol tartsuk az alakuló ülést, megjegyezvén, hogy Vácson gondoskodhatnánk a vidéki kartársak ingyenes ellátásáról.

Midőn ismételve kartársi bizalommal kérjük önt, szíveskedjék mozgalmunkhoz csatlakozni, jól tudjuk ugyan, hogy a kolozsvári, temesvári és aradi kartársakra az alakuló ülésen való megjelenés nagy anyagi áldozatot ró, ámde bízunk abban, hogy egy független, szabad egyesületté tömörülve, rövid idő alatt oly előnyöket vívhatunk ki az ügy és magunk számára, melyek által a hozott áldozatokért mindnyájan kárpótolva leendünk.

Könyvszemle.

Über Hörübungen bei Taubstummheit und bei Ertaubung im späteren Lebensalter von Dr. Victor Urbantschitsch.

Körülbelül két esztendeje annak, hogy Dr. Urbantschitsch a bécsi természetvizsgálók ülésén több siketnémát mutatott be. kikkel hallási gyakorlatokat végzett. Mivel az orvosi szaklapok nagyszerű eredményekről szóltak s Dr. Urbantschitsch a döblingi intézetre hivatkozva — hol 2 év óta a rendes tanításon kívül módszeres hallási gyakorlatokat is végeznek — kíváncsúnak tartotta, hogy ezen gyakorlatok az összes siketnéma-intézetekben rendes tárgyként szerepeljenek, feltettem magamban, hogy kísérletezni fogok.

A múlt tanév elején megkezdtem 8 növendékkel a gyakorlatokat. Nem rendelkezvén Urbantschitsch tanár által külön e célra feltalált harmonikával, megelégedtem egy jókora csengetyűvel, meg egy kicsiny kalapáccsal. Ezek segélyével hol több, hol kevesebb, hol erősebb, hol gyengébb, majd hosszan, majd meg röviden elhangzó éles hangokkal igyekeztem a gyermekek fülére hatni. Hogy gyakorlataim módszeresek voltak-e,

vagy se, azt nem tudom, de hogy az eredmény nem volt valami kecsegtető, az tény. Elővettem a hangokat is előbb a zöngéket, azután a zöngéseket s végül pedig a zöngenélkülieket, úgy külön állóan, mint hangkapcsok és szavak alakjában. Az eredmény pedig az, hogy a teljesen siketek (6) közül egyetlen egy sem nyert vokalis hallást, azok pedig, kik vokalis hallással birtak, igen szépen megtudták mondani, hogy melyik volt az a szó, melyet közvetlenül a fülükbe mondtam. Ez meglepett, de mégsem mertem az eredménynek örülni, mert úgy találtam, hogy a gyermek kiejtése semmivel sem jobb, mint volt s így az eredmény — a szó észrevevése — nem a fület illeti csupán, hanem a tapintást is. Úgy vettem észre, hogy az egész eljárásal nem a gyermek fület, hallását gyakoroltam, hanem inkább a fül és esetleg a nyak bőrét; a gyermek tehát azon hangokat, melyeket azelőtt nem hallott, az u. n. mássalhangzókat, most sem hallja, hanem csak érzi, vagyis a gyermek a légáram erejéből, sűrűségéből, és hőfokából következteti, hogy az illető mássalhangzó pattanó-, vagy folyékony hang-e, s a sok gyakorlás folytán meg is tudja azokat egymástól különböztetni, esetleg a szó egy-két hangjából kitalálja a nehezebben megkülönböztethetőket. Ezen okból aztán egy havi kísérletezés után, abba is hagytam a dolgot.

Azt gondoltam, hogy Urbantschitsch siketnémai hasonló okból veszik észre a szavakat. De csalódtam. Ép most kaptuk meg a fenti cím alatt megjelent könyvét, melyben tényleg a hallás fejlesztéséről van szó. E célra egy harmonikát készítettett, melylyel a különböző magasságu hangokat, különféle erősséggel vezetheti közvetlenül a gyermek fülébe. A hangok és szavaknál előbb megmondja a gyermeknek, mit fog mondani, csak azután beszél eleinte a gyermek fülébe, később mindinkább távolódva a fültől. Ilyenkor ki van zárva, hogy a gyermek a légáramot érezhesse s ha a szót eltalálja, azt fülének köszönheti s nem tapintás érzékének. S Urbantschitsch siketei távolabbról is meghallják az egyes szavakat és sokan a mondatokat, tehát az egész beszédet is, sőt meghallják saját beszédjüket is. Urbantschitsch tanár igen sokat beszél hallási benyomásról (Gehöreindruck) és hallásérzetről (Gehörempfindung) s így nagy a gyanu, hogy a siketek a hangokat nem úgy hallják, mint mi, hanem pl. úgy, hogy az a-nál bizonyos hangképet szereznek, mely nem hasonlít ugyan a miénkhez, de a melyet minden alkalommal meg tudnak különböztetni más hangképtől. Úgy vannak a többi hangokkal is. Minden hangnak más-más hangképe van, melyeket folytonos gyakorlás folytán észrevesznek. A szavakat is csak akkor ismerik meg, ha azoknak hangképét már megtanulták.

A könyvben megemlíti Urbantschitsch, hogy a hallási gyakorlatokkal való kísérletezés feltalálása nem az ő érdeme, mert már az első században is foglalkoztak vele. Később Pe-

reire, Itard és mások is kísérleteztek, de azután jó ideig abba maradt a dolog. Jelenleg Északamerika igen sok intézetben folynak a hallási gyakorlatok, a mi leginkább a Volta-Bureau alapítójának Graham Bell-nek köszönhető. Legnagyobb mértékben azonban a döblingi intézetben üzik ezen gyakorlatokat, hol minden tanterem Dr. Urbantschitsch által feltalált harmonikával van ellátva s minden tanító naponként 5—10 perczen át foglalkozik minden gyermekkel ily gyakorlatokkal. Az ott elért eredményekről e lap mult évi számaiban szóltunk.

A könyvben több érdekes esetről szól a szerző. Említést tesz egy-két oly egyénről, kik csak az egyik füllel hallottak keveset; ezeknél a gyakorlatok közben a hallási képesség átvándorolt az azelőtt teljesen siket földre, de későbbben ismét visszatért. Előfordultak oly esetek is, hogy ily egyéneknél mind a két fül nyerte meg a hallást, daczára annak, hogy csak az egyiket gyakorolta. Egy orosz hölgy, ki a német nyelvet tökéletesen birta, a gyakorlatok folytán a német beszédet teljesen jól hallotta, a saját anyanyelvét azonban nem, mert Urbantschitsch tanár a hallási gyakorlatok alkalmával kizárólag a német nyelvet használta. Később azonban, némi gyakorlás után az orosz nyelvet is jól hallotta. Ezeken kívül még számos példával ecseteli eljárásának eredményét.

Nem ártana ezt a dolgot tanulmányozni, esetleg magánál Urbantschitschnál, ha másért nem, legalább lelkiismeretünk megnyugtatóására.

Spüler András.

K ü l f ö l d i s z e m l e .

Vélemények a hallási gyakorlatokról. A keletporoszországi siketnéma-intézetek igazgatói mult évi november 16-án gyűlést tartottak Königsbergben, melynek egyedüli tárgyát a hallási gyakorlatok képezték. A döblingi kísérletek nagyszerű eredményének hallatára az összes siketnéma-intézetek igazgatói hivatalos úton véleményadásra kérettek, mely vélemények ezen gyűlésen bejelentettek. Az igazgatók nézetei eltérők. A legtöbben kételkedve fogadják a döblingi híreket s az eredményeket pusztá önámításnak tartják. A hallási gyakorlatok legfőbb értékeül a kiejtés javulását tekintik. Minthogy azonban csak azon gyermek kiejtése javítható, ki némi hallással bir, a ki tehát a hallási gyakorlatok nélkül is, a kiejtést illetőleg az osztály legjobb növendéke — e gyakorlatok a siketnémáknak csak igen kis százalékánál mutathat fel eredményt. Azt meg igazságtalanságnak tartják, hogy az amúgy is jobb kiej-

téssel bíró gyermekek a többiek rovására előnyben részesüljenek. Mindnyájan egyetértének abban, hogy a hallási gyakorlatok a rendes oktatás keretébe nem valók, hanem külön órákban, külön egyének által végeztessenek. A königsbergi intézetnél is tettek kísérleteket a hallási gyakorlatokkal, de nevezett intézet igazgatója az eddigi kísérletek alapján még nem tudott biztos ítéletet mondani a gyermekek hallásának fokozásáról. Még felemlítjük, hogy ez év folyamán egy szakembert fognak Döblingbe küldeni Urbantschitsch dr. módszerének tanulmányozására.

Gyenge elméjű siketnémák oktatása. Az „Organ“ szerint Németországban még a gyenge elméjű siketnémák oktatásával is foglalkoznak, még pedig Wilhelmsdorfbán, Würtembergben. Ezen intézetben a múlt tanévben 30 ép elméjű, 43 gyenge elméjű és 45 ápolásban részesülő (úgy látszik teljesen tompa elméjű) siketnéma volt. Az igazgatón kívül 5 tanító és 3 tanítónő végezte az oktatást.

A német igazgató-tanítói szakvizsga megszűnik. Németországban 1878 óta a siketnéma-intézetek vezetésére csak azok bírnak joggal, kik az u. n. „Vorsteherprüfung“-ban arra érdemeket szereztek. Mult év október havában ezen vizsga szabályzatát módosították, miáltal a vizsga letévését megkönnyítették. Most azonban úgy látszik, teljesen meg akarják szüntetni s helyébe az u. n. „Rektoratsprüfung“-hoz utasítani a leendő siketnéma-intézeti igazgatókat, mely vizsga letévése által képezdei tanárokká, kerületi tanfelügyelökké stb. is lehetnek. A siketnéma-tanítók azonban nem igen örülnek ezen változásnak, minek a „Blätter für Taubstummenbildung“-ban kifejezést is adnak.

Legelső kísérlet a siketnéma oktatás terén. A „Thüringen und der Harz“ czimű könyv 5. kötetében adatokat találunk a siketnémák oktatására vonatkozólag. Ugyanis azt mondja e mű, hogy 1469-ben Unterharzban Gernrodeban volt egy zárda, melynek fejedelemlője Scholastica, I. György fejedelem leánya, vallásra oktatott egy fiatal siketnéma hölgyet, még pedig jelek segélyével. A hölgy oly jól tanult, hogy később a szt. áldozáshoz is lehetett bocsátani. Ezek szerint Németország megelőzte Spanyolországot a siketnémák tanításának megkezdésével.

A siketnémák büntetéséről. A német igazságügyminister elrendelte, hogy siketnéma csak azon esetben büntethető, ha bebizonyítható, hogy vádlottnak a tett elkövetése alkalmával tudomása volt cselekedete bűnösségéről.

Amerika intézetei 1894—95. tanévben. Az Egyesült Államokban az elmúlt évben 89 intézet állott fenn és pedig 55 állami, 34 felekezeti, magán intézet és iskola. A legidősb

intézet a hartfordi „American School for the deaf“, mely 1817-ben nyílt meg. A növendékek összes száma volt 10.679. Ezek közül 9.724 az állami, 955 a többi intézetben volt elhelyezve. Legtöbb növendéke volt a „Philadelphia School“-nak t. i. 502; legkevesebb az „Eastern Jowa Schoolnak“ t. i. 3.

A növendékek közül 4.341 tanult beszélni s pedig 2.570 tisztán a német módszer, 149 hallás útján, a többi a vegyes módszer szerint.

A tanítással foglalkozott 835 egyén, köztük 173 siketnéma (egyre-egyre jutott átlag 13 növendék).

A 89 intézet közül 58 a vegyes, 26 a német és 5 a francia módszert használta. Az állami intézetek vagyona meghaladja a 11 millió dollárt. Leggazdagabb a Pennsylvania School, melynek 1.000000 dollár vagyona van. Ennek az intézetnek kiadása 134.318 dollár.

Az intézetek könyvtárában 83.000 kötet munka van. Legnagyobb könyvtára van az „Illinois School“-nak t. i. 11.000 kötet.

(Silent Worker).

Jutalomdíjak kiosztása. A párisi intézetben évről-évre a legjobb növendékek között jutalomdíjak osztatnak ki. A díjkiosztás mindig bizonyos ünnepélyességgel történik, melynél az intézet összes személyzete s számos vendég vesz részt. A mult tanévben augusztus 3-án délelőtt 10 órakor osztattak ki a díjak, mely alkalommal az ünnepi beszédet Rancurel tanító tartotta. A beszéd után a diszgyűlés elnöke fejezte ki a miniszter elismerését az intézet működése iránt. A gyűlésen résztvett Ostrogradski, a szentpétervári intézet felügyelője is. A beszédek elhangzása után az egyes osztályok néhány jelesebb növendéke felelt. Ezek után a díjkiosztás következett, melynél ketten pénz adományt (392 fr. 70 cm. 60 fr.) Mongrole és Fouquet urnők alapítványi kamatai, a többiek egyenként 100 frank értékű dobozt kaptak.

Az intézetből kilépett 5 növendék közül 1 elemi iskolai bizonyítvánnyal, 4 pedig elemi igazolvánnyal láttatott el, azonkívül mind annyija kapott egy-egy bronz érmet, melyet az intézet egyik volt növendéke készítet s mely egyik oldalon De l'Épée ábrázolja, a másik oldalon a növendék nevét s vizsgájának napját tünteti fel.

(R. J.)

Angol siketnéma-tanítók egyesülete. Az angol siketnéma tanítók új egyesületet alapítottak, hogy a beszélő tanmód fejlesztését egyesült erővel vigyék keresztül.

(R. J.)

A bécsi községtanács elhatározta, hogy egy utcát Heinicke Samuel nevére fog elnevezni. Párisban van De l'Épée és de Gerandó, Genuában Pendola, Amerikában Gallaudet utca (Vácson is elneveztek egy utcát Cházár András nevére).

(R. J.)

Norvégia siketnémái. Norvégiában 1825 óta van siket-néma-tanítás. Összesen 4 intézet van 355 tanulóval, kik 39 osztályban tanultak. (R. J.)

Adomány a siketnémáknak. Pleumartin márkinő a párisi siketnéma-intézet javára 50000 frkot hagyományozott. (R. J.)

A felnőtt siketnémákért. Pron Gyula siketnéma 50 ezer frank adományából Reimsban siketnémák otthonát létesítettek, melynek célja, a siketnémáknak menhelyet, a tudatlanoknak tanítást, a szegényeknek kölcsönt, s az összesnek jó tanácsot, nyugalmat és üdülést nyújtani. (R. J.)

Tankötelezettség. Gilgenheimb képviselő a porosz képviselőházban indítványozta, hogy a kormány a siketnémák tankötelezettségét érdeklő törvényjavaslatot terjesztszen be.

(B. f. T.)

Vegyesek.

— **Csendes emberek.** A maga nemében páratlan tárgyalás folyt ma le Kürthi József dr. bíró hivatalszobájában. Két táborra szakadva ott állott egy csomó ember, az élén egy panaszossal és egy vádlottal, de sem az ellenfelek, sem a tanúk a világért sem szóltak volna csak egy hangot is: a boldogtalan emberek valamennyien süketnémák voltak. A följelentő *Färber* Ferencz előadta panaszlevelében, hogy őt *Atyimovics* Péter azzal vádolta, hogy amikor a süketnémák „Reménység“ nevű önképzőköre élén állott, a kör minden vagyonát elsikkasztotta. A becsületsértés és rágalmazással vádolt *Atyimovics* akkor mondotta volna ezt, persze nem beszéddel, hanem a maga módja szerint, mikor egy ujabban alakult együletben mint elnökelöltek állottak szemben. Mielőtt a „kihallgatások“ megkezdődtek, Kiss Ferencz dr. védő arra hivatkozott, hogy ha nem a saját útján, csak *előszóval* lehet még a rágalmazást elkövetni s ezért a panaszos vádjának nincs alapja az ő siketnéma védencével szemben. Erre *Vázsonyi* Vilmos dr. kifejtette a panaszos nevében, hogy a süketnémák a maguk társadalmában a becsületre és becsülésre ép úgy jogot formálhatnak, mint bárki más, a btkv 88. §-a csak akkor biztosítván büntetlenséget a süketnémáknak, ha „cselekvésük bűnösségének fölismerésére a szükséges belátással nem bírnak“, a bizonyítás folytatását kérte. Mielőtt a bíró határozatot hozott, megpróbálta kibékíteni a feleket, a kik ugyan nem valami sok zajjal, de erősen mokaeszkodtak egy darabig, végül pedig *kezet nyujtva egymásnak*, kibékültek. (P. H.)

Megjelent

és

a „Kalaus“ kiadóhivatalában megrendelhető:

A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve.

Siketnéma-tanítók és tanügybarátok számára

írta

Scherer István.

A mű tartalma:

I. rész.

A siketnémák élet- és lélektana.

II. rész.

A siketnéma-oktatás története.

III. rész.

Phonetika. A beszédszervek és azok működése

IV. rész.

A siketnéma-oktatás módszertana.

A könyv ára 1 frt 50 kr. Ez összeg előleges beküldésével a példányok bérmentve küldetnek meg.

Ugyancsak a „Kalaus“ kiadóhivatalánál rendelhető meg a következő tankönyv:

A siketnémák tárgyi és alaki nyelvoktatása

Irták:

Scherer István

Budapest.

Berinza János

Vác.

I. fok.

Előkészítő nyelvoktatás

az I. iskolaév számára 10 kr.

II. fok.

Gyűjtő nyelvoktatás.

A II. iskolaév számára 20 kr.

A III. „ „ 30 kr.

A IV. „ „ 40 kr.

Tömegesebb megrendelésnél s az összeg előleges beküldésével a példányok bérmentesítettnek.

Bichler I. könyvnyomdája, Budapest, III.